

Handläggare
Sigita Jogminaite
Telefon: 08-50825194

Till
Socialnämnden
2024-10-22

Remiss av Delbetänkandet - Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2024/999

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden skickat en remiss av Delbetänkandet - *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)*.

I detta delbetänkande lämnas en delredovisning av uppdraget i de delar som avser att kartlägga myndigheternas behov av förbättrade möjligheter till informationsutbyte, att analysera och ta ställning till hur behovet av att utbyta sekretessbelagd information kan tillgodoses samt att särskilt överväga och lämna förslag på en generell möjlighet att lämna uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda till en annan myndighet, såväl på begäran som på eget initiativ.

Utredningen har kartlagt ett omfattande behov av förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter. Kartläggningen visar att nuvarande sekretessreglering upplevs som komplex och svårtillämpad, vilket skapar praktiska problem för myndigheterna.

Utredningen föreslår att det i offentlighets- och sekretesslagen ska införas en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet.

Förvaltningen anser att utredningens förslag kan förbättra socialtjänstens arbete mot välfärdsbrott och samverka kring utsatta barn, men ser risker med att förändra sekretesslagstiftningen utan stöd i forskning. Det är osäkert vilka konsekvenser förslagen kan få och det är viktigt att informationsdelning till brottsbekämpande myndigheter inte hindrar människor från att söka stöd från

socialtjänsten. Det saknas även tydlighet kring vikten av att polisen lämnar information till socialtjänsten.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden skickat en remiss av *Delbetänkandet - Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)*. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 oktober 2024.

Ärendet

Regeringen beslutade den 19 oktober 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå förbättrade möjligheter att utbyta information om enskilda inom och mellan myndigheter och andra organ som enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) jämställs med myndigheter. Uppdraget avsåg att kartlägga behovet av att myndigheter får förbättrade möjligheter att utbyta information med varandra i syfte att särskilt förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet, att analysera och ta ställning till hur behovet av att utbyta sekretessbelagd information kan tillgodoses.

Utredningen som antog namnet *Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22)* och har överlämnat delbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)*, redovisar uppdraget att kartlägga myndigheternas behov av förbättrade möjligheter till informationsutbyte, analyserar och tar ställning till hur behovet av att utbyta sekretessbelagd information kan tillgodoses samt lämnar förslag på en generell möjlighet att lämna uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda till en annan myndighet, såväl på begäran som på eget initiativ. Övriga delar i utredningen ska redovisas senast den 28 februari 2025.

Utredningen föreslår att det i offentlighets- och sekretesslagen ska införas en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet. Bestämmelsen ska bryta sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden och inte hindra att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för att:

1. förebygga eller förhindra att en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp,
2. upptäcka eller utreda sådant som avses i 1,
3. utreda brott eller för att motverka brottslig verksamhet,
4. förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk eller regelöverträdelser, eller
5. handlägga ärenden i författningsreglerad verksamhet.

Ett utlämnande enligt den generella sekretessbrytande bestämmelsen kan alltså endast komma i fråga om det behövs för något av de syften som anges i bestämmelsen. Det krävs inte att den mottagande myndigheten behöver uppgiften, det är tillräckligt att utlämnandet behövs för de syften som anges i bestämmelsen.

Av utredningen framgår att det finns ett omfattande behov av förbättrade möjligheter till informationsutbyte med socialtjänsten. Sekretess inom socialtjänstens verksamhet har varit undantagen generalklausulens tillämpningsområde sedan 1980 års sekretesslag in fördes. Upprätthållandet av sekretessen, även i förhållande till andra myndigheter, antogs vara en förutsättning för att enskilda skulle känna förtroende för socialtjänsten, och därmed för att socialtjänsten skulle kunna utföra sina uppgifter.

Det finns i dag flera bestämmelser som ger en möjlighet, och i vissa fall en skyldighet, att lämna uppgifter från socialtjänsten till andra myndigheter. Utredningens sammantagna bedömning är att de skäl som legat till grund för att undanta sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL från generalklausulens tillämpningsområde inte längre framstår som befogade. Utredningen anser att sekretess inom socialtjänsten enligt 26 kap. 1 § OSL ska omfattas av den generella sekretessbrytande bestämmelsens tillämpningsområde.

När det gäller sekretess i förhållande till en underårigs föräldrar eller annan vårdnadshavare i vissa fall (26 kap. 2 § OSL) och sekretess i förhållande till den som en anmälan eller utsaga av en enskild avser (26 kap. 5 § OSL) är bestämmelsernas räckvidd sådan att de inte kan tillämpas mellan myndigheter och utredningen anser att något undantag inte behövs. Utredningen har redogjort för att en generell sekretessbrytande bestämmelse medför särskilda integritetsrisker för barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 oktober 2024. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 oktober 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Idag hindras socialtjänsten i många fall från att dela relevant information mellan olika förvaltningar inom kommunen, eller med andra kommuner, på grund av sekretessregleringen.

En förenkling och tydliggörande av sekretessregleringen kring informationsutbyte lyfts som särskilt viktigt för socialtjänsten för att kunna tillämpa reglerna i det dagliga arbetet. Generellt bedöms förbättrade möjligheter till informationsutbyte kunna stärka socialtjänstens förutsättningar att samverka med andra aktörer, som polis och skola, kring barn och unga som riskerar att fara illa eller dras in i kriminalitet.

Förvaltningen vill dock särskilt understryka den komplexitet som finns i statens lagstadgade ansvar och skyldighet att både skydda medborgarna från brott och samtidigt värna om den enskildes personliga integritet, och att det måste tas hänsyn till denna aspekt i utformandet av brottsbekämpande insatser.

Förvaltningen ställer sig tveksam till vilken sorts information de brottsbekämpande myndigheterna får genom ett ökat informationsflöde. Det är möjligt att det finns en övertro på vilken sorts information socialtjänsten har tillgång till och vilken effekt den kan ha på brottsbekämpningen. De personer socialtjänsten kommer i kontakt med berättar sällan om brott de tänker begå eller namnger sina kriminella vänner. Om myndigheten har liknande information kommer den oftast från oroliga anhöriga som önskar stöd och som vill motivera sina närstående till vård i någon form. En möjlig konsekvens av den aviserade förändringen är därför att det kommer bli mindre attraktivt för närstående att söka stöd hos socialtjänsten av rädsla för att brottsbekämpande myndigheter blandas in.

Förvaltningen vill också uppmärksamma att enbart en förenkling av det sekretessbrytande lagrummet i sig troligen inte kommer få den effekt brottsbekämpande organ önskar.

Att en utökad uppgiftsskyldighet kommer påverka barn och unga beaktas i utredningen, men vilka konsekvenser det kommer att få för det enskilda barnet eller dess närstående saknas. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att kommuninvånarna ska få de insatser de behöver för att uppnå en skälig levnadsnivå. Idag är tilliten till socialtjänsten låg, och om tilliten brister än mer skulle det kunna medföra allvarliga konsekvenser både för den enskilde och för socialtjänstens möjlighet att klara sitt huvuduppdrag.

När sekretesslagstiftningen kom antogs upprätthållandet av sekretessen för socialtjänsten vara en förutsättning för att enskilda skulle känna förtroende för socialtjänsten, och därmed för att

socialtjänsten skulle kunna utföra sina uppgifter. Nu bedömer utredningen att det inte längre är befogat att anta det, utan att ha stöd för det antagandet. Detta är oroväckande.

Det saknas också tydlighet i att socialtjänsten är beroende av att även polisen bryter sekretessen för att kunna fullfölja sitt uppdrag. Det gäller t.ex. när polisen har information om att HVB-hem drivs av kriminella aktörer, men på grund av sekretess inte berättar för socialtjänsten vilka dessa hem är. Eller att polisen försvårar samverkan kring att förhindra skjutvapenvåldet genom att inte kunna berätta vilka vuxna individer det är viktigt att samarbeta kring för att stoppa våldsdåd.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att utredningens förslag skulle kunna underlätta socialtjänstens möjligheter att förebygga, upptäcka och åtgärda olika former av välfärdsbrottslighet och oegentligheter, samt stärka samverkan kring utsatta barn och unga. Dock vill förvaltningen lyfta att det, sett till utredningens samtliga förslag, finns risker i att utan stöd i vare sig forskning eller systematiska utvärderingar reformera en sekretesslagstiftning. Det pågår en rad initiativ och utredningar i syfte att förebygga och bekämpa brott. Det är dock svårt att överblicka vilka konsekvenser detta kan få och vad de sammantaget kan komma att innebära. Det är tydligt att socialtjänsten i olika sammanhang förväntas lämna information till brottsbekämpande myndigheter men det är också av yttersta vikt att detta inte får ske på bekostnad av människors vilja att söka socialtjänstens stöd. Det är även lika viktigt att brottsbekämpande myndigheter lämnar information till socialtjänsten för att full effekt ska uppnås.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Remiss - Delbetänkandet - Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-10-14
Maria Karlsson, Bitr. avdelningschef	2024-10-10